

Nr 10.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående tingshusbyggnadsskyldigheten.

Första lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två inom andra kammaren väckta och till lagutskott hänvisade motioner, nr 63 av herrar *Ericsson* i Sörsjön och *Hallberg* och nr 207 av herrar *Werner* och *Rubbestad*.

I motionen II: 63 hemställes, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande tingshusbyggnadsskyldigheten och därmed sammanhängande spörsmål samt för riksdagen framlägga det eller de förslag, vartill utredningen kan föranleda».

I motionen II: 207 yrkas, att »riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville hemställa att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att tingshusbyggnadsskyldigheten på landsbygd och i städer utan magistrat övertages av staten; samt att Kungl. Maj:t i samband härmed måtte i proposition till riksdagen föreslå lämplig ordning för statens handhavande av denna uppgift jämte förslag angående statens övertagande på skäliga villkor av tingslagens egendom och skulder».

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 26 kap. 4 § *byggningsbalken* skall varje härad bygga och underhålla »tingsbyggning», vilken skall innehålla »en stuva så stor, som tarvas, och två kamrar», samt vid vart tingsställe finnas ett fängelse, »där missgärningsmän må i förvar hållas». I sistnämnt hänseende stadgas i 1 kap. 16 § *rättegångsbalken*, att för förvaring av anhållna eller häktade skall för domsaga å tingsställe eller annan ort, som Kungl. Maj:t bestämmer, finnas häkte. Detta kan med Kungl. Maj:ts tillstånd vara gemensamt för flera domsagor eller för domsaga och stad.

Genom *lagen den 18 juli 1942 om bestridande av kostnaderna för domsagas kansli* har det ålagts tingslag att även bekosta lokaler för kansli jämte inventarier oberoende av om kansliet är beläget på samma ort som tingsstället eller ej. I *lagen* lämnas vidare vissa regler om kostnader för gemensamt kansli, då domsaga består av mer än ett tingslag.

Den i nämnda stadganden fastslagna skyldigheten att bygga och underhålla lokaler för häradsrätterna brukar sammanfattas under benämningen tingshusbyggnadsskyldigheten. Då numera tingslaget och icke häradet utgör domkrets, har skyldigheten helt övergått å tingslaget. Enligt *lagen den 5 juni 1909 angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och un-*

derhåll av tingshus och häradsfängelse skola i denna kostnad deltaga alla de, vilka erlägga kommunalutskylder inom tingslaget. Därvid skola de grunder tillämpas, som äro stadgade för sådana utskylders utgörande i allmänhet. Lagen torde äga tillämpning även vad avser kostnaderna för hållande av kansli. Genom *lagen den 18 april 1947 om tingshusbyggnadsskyldigheten i vissa fall* har reglerats det spörsmålet, huru de ekonomiska förhållanden, som uppstå vid ändring av den bestående tingslagsindelningen, skola ordnas, ävensom lämnats bestämmelser rörande kostnaderna för sammanträdeslokal för ting med tremansnämnd.

I *förordningen den 31 december 1945 om utdebitering av tingshusmedel* ha intagits erforderliga skattetekniska stadganden. Tingshusbyggnadsskyldiga skola årligen senast den 31 oktober fastställa utgifts- och inkomststat för nästföljande år. Av staten skall framgå det belopp, som skall utdebiteras hos tingslagets skattskyldiga invånare. Härefter skola länsstyrelsen och de lokala skattemyndigheterna underrättas om det belopp för skattekrona och skatteöre, som bestämts till utdebitering. Samtidigt skall länsstyrelsen underrättas om det sammanlagda belopp, som beslutats till utdebitering på grundval av det löpande årets taxering till kommunal inkomstskatt. Tingshusmedlen debiteras och uppbäras i den ordning, som stadgas i *uppbördsförordningen den 31 december 1945*, gemensamt med övriga i sistnämnda förordning angivna slag av skatter dels såsom preliminär skatt, dels såsom slutlig skatt. Tingshusbyggnadsskyldiga äga av statsverket uppbära vissa belopp i förskott. Slutlig redovisning av uppbörden i fråga om tingshusmedlen skall länsstyrelse senast den 15 februari överlämna till tingshusbyggnadsskyldiga.

Tingshusbyggnadsskyldigheten är att anse som ett allmänt besvär, vilket åvilar tingslagets menighet, de tingshusbyggnadsskyldiga. Enligt 6 § 1 mom. 11 punkten i *landshövdinginstruktionen den 19 november 1937* tillkommer det länsstyrelsen att pröva och avgöra frågor om åliggande att på landet anskaffa och underhålla allmänna byggnader med tillhörande inventarier. Jämlikt *kungörelse den 13 oktober 1921 angående fastställande av ritning till härads- eller stadsfängelse* skall dock alltid, innan sådant fängelse uppföres, ritning fastställas av fångvårds- och byggnadsstyrelserna gemensamt eller vid oenighet dem emellan av Kungl. Maj:t. Vidare kan erinras om att enligt *kungl. cirkulär den 12 februari 1926 till länsstyrelserna angående ny- eller ombyggnad av tingshus* länsstyrelserna skola till Kungl. Maj:t göra anmälan, då fråga om sådan byggnad uppstår, varefter ärendet skall vila i avbidan på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida tingslagsreglering bör äga rum.

Det har emellertid sedan länge ansetts, att de tingshusbyggnadsskyldiga äga en självständig beslutanderätt i frågor, som röra tingshusbyggnadsskyldigheten, och länsstyrelsens uppgift är följaktligen i dylika frågor begränsad till att efter besvär pröva de tingshusbyggnadsskyldigas beslut och att meddela eller vägra fastställelse därå. Lagbestämmelser saknas rörande de former, i vilka de tingshusbyggnadsskyldiga skola handlägga sina angelä-

genheter. Beslutanderätten utövas i allmänhet genom ombud för de i tingslaget ingående kommunerna. Med dessa ombud hålles i regel stämma en gång om året inför domhavanden eller häradsrätten. I flertalet tingslag finnes såsom verkställande och förvaltande organ en av de tingshusbyggnadsskyldiga utsedd tingshusstyrelse, vald av de tingshusbyggnadsskyldiga på stämma eller bestående av ombud för kommunerna. I flera tingslag ha de tingshusbyggnadsskyldiga antagit reglementen eller stadgar, i vilka deras angelägenheter närmare regleras. I några få fall utgöras tingslag av en enda kommun, och dess organ fullgöra då vad som ankommer på de tingshusbyggnadsskyldiga.

Hela antalet tingslag i riket uppgick 1946 till 179. Av dessa hade för nämnda år 120 tingslag en utdebitering av 2—10 öre per skattekrona, 23 tingslag en utdebitering av 11—20 öre samt 7 tingslag en utdebitering av 21—30 öre, medan ett tingslag hade en utdebitering av 40 öre och ett tingslag en utdebitering av 67,5 öre. I de återstående 27 tingslagen förekom ingen utdebitering, i 14 fall beroende på att ifrågavarande utgifter upptogs i primärkommunernas stater.

För den nya rättegångsbalkens inverkan på tingslagsindelningen har redogjorts i propositionen nr 49 till 1947 års riksdag (s. 5—6), vartill utskottet får hänvisa.

Historik.

En översikt över äldre utredningar och reformförslag rörande tingshusbyggnadsskyldigheten har lämnats i betänkandet om »Utredning angående revision av bestämmelserna om tingshusbyggnadsskyldigheten» (SOU 1936: 37 s. 20—28). Utskottet kan i denna del hänvisa till nämnda framställning. Härutöver kan antecknas, att frågan om statens övertagande av tingshusbyggnadsskyldigheten var föremål för riksdagens prövning redan vid 1872 och 1873 års riksdagar. I utlåtande nr 46 till 1872 års riksdag föreslog sålunda lagutskottet, att riksdagen måtte med uttalande av den åsikten, att staten borde övertaga skyldigheten att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse, hos Kungl. Maj:t anhålla om erforderlig utredning angående sättet och villkoren för sakens genomförande. Frågan föll emellertid på grund av kamrarnas skiljaktiga beslut. Vid 1873 års riksdag upprepade lagutskottet i utlåtande nr 24 nyssnämnda hemställan, utvidgad att avse även stadshäkte, men förslaget rönt samma öde som vid föregående riksdag.

I förutnämnda betänkande, som den 17 september 1936 avgavs av inom justitiedepartementet *tillkallade sakkunniga*, framlades förslag till två lagar, den ena om tingshusbyggnadsskyldighet och den andra om tingshusbyggnadsdistrikt. Enligt dessa lagförslag skulle tingslagen organiseras så-

som specialkommuner med full självstyrelse beträffande tingshusbyggnadsskyldighetens fullgörande. Beslutanderätten skulle tillkomma särskilda tingshusfullmäktige, medan förvaltning och verkställighet skulle tillkomma en tingshusstyrelse. Närmare bestämmelser meddelades om skyldighet att bygga och underhålla tingshus, om tingshusens beskaffenhet o. s. v.

Rörande de allmänna grunder, varpå lagförslagen byggde, anförde de sakkunniga i huvudsak följande:

En nyreglering av tingshusbyggnadsskyldigheten föranleder till en början ståndpunktstagande till spörsmålet, huruvida tingshusbesväret fortfarande bör åvila tingslagsmenigheten eller huruvida det bör övertagas av staten eller någon större kommunal enhet, närmast landstingsområdet.

För ett överflyttande av tingshusbesväret på staten tala vissa skäl. Dessa kunna dock ingalunda anses avgörande. Sålunda är tingshusbesvärets betydelse med hänsyn till skattebördan icke sådan, att på grund därav skatteutjämnande åtgärder äro påkallade. Vidare kan önskemålet om en ändamålsenligare och planmässigare inredning av tingshusen vinnas utan att staten övertager byggandet, t. ex. genom att föreskrift gives, att ritning till ny- eller ombyggnad av tingshus skall fastställas av Kungl. Maj:t. Därtill kommer, att ett överflyttande av tingshusbesväret på staten skulle medföra olägenheter i skilda hänseenden. Erinras må om de mången gång synnerligen inveklade uppgörelser, vilka i de särskilda fallen måste komma till stånd mellan staten och de olika tingshusbyggnadsskyldiga. Det är vidare ofrånkomligt, att ett ämbetsverks handläggning av ärenden angående värden av häradsrätternas domstolslokaler kommer att bliva avsevärt omständligare, än om de behöfliga åtgärderna ombesörjas ute i orterna av personer, förtrogna med de lokala förhållandena. Helt naturligt skulle också en överflyttning till en statsmyndighet av en så omfattande förvaltningsuppgift som denna framkalla krav på anställande av nya arbetskrafter, varmed skulle följa en ytterligare stegring av statsverkets kostnader för ändamålet. Därtill kommer, att överflyttandet av tingshusbesväret på staten icke synes kunna genomföras med mindre staten övertager kostnaderna även för städernas domstolslokaler.

För landstingens övertagande av tingshusbyggnadsskyldigheten torde några bärande skäl ej heller kunna anföras. Mot ett dylikt övertagande talar därjämte den omständigheten att frågorna rörande de särskilda domsagornas tingshus och kanslilokaler hava en starkt lokalt begränsad karaktär och därför lämpligen böra avgöras av den menighet frågorna närmast angå.

Om således tingshusbesväret fortfarande bör åvila tingslagens menigheter, synes det vara nödvändigt, att regler givas angående dessa menigheters organisation. Uppenbarligen böra de tingshusbyggnadsskyldiga tillförsäkras ett väsentligt inflytande på hithörande frågor avgörande. Beslutanderätten bör sålunda icke längre ens formellt tillkomma länsstyrelserna utan de byggnadsskyldiga själva samt utövas av en på visst sätt utsedd fullmäktigförsamling. Vidare tarvas föreskrifter om huru och av vem de tingshusbyggnadsskyldigas beslut skola verkställas, om förvaltningen av fonder och fastigheter, om rätten att upptaga lån och att besluta om uttaxering, om sättet för debitering och uppbörd, om revision m. m. Vid den rättliga regleringen i nu nämnda hänseenden synes man såvitt möjligt böra i största utsträckning söka uppnå en överensstämmelse med den i kommunallagarna innefattade regleringen av motsvarande spörsmål inom primärkommunerna och landstingsområdena.

De sakkunnigas förslag ha ej lett till någon allmän lagstiftning rörande tingshusbyggnadsskyldigheten.

1937 års domsagoutredning förutsatte i sitt »Betänkande med förslag till omorganisation av domsagoförvaltningen samt lönerreglering för domsagopersonalen» (SOU 1939: 29), att tingshusbyggnadsskyldigheten skulle kvarbliva hos tingslagen.

Kommunalskatteberedningen hemställde däremot i »Betänkande med förslag till omläggning av den kommunala beskattningen m. m. Del III. Den kommunala skatteutjämningen» (SOU 1943: 43), att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för överflyttning å staten av tingshusbyggnadsskyldigheten på landsbygden och i städer utan magistrat. Som motivering härför anförde beredningen bl. a.:

Vid omprövning av frågan om huru byggandet av tingshus och häradsfängelse bäst bör ombesörjas har det syntts beredningen riktigast, att tingshusbyggnadsbestyret betraktas såsom en statlig uppgift och anförtros åt staten. Rättsvården, som är av grundläggande betydelse för hela samhällsordningen, framstår utan tvekan såsom en utpräglad statsangelägenhet. De principiella skälen tala sålunda för tingshusbyggnadsskyldighetens överflyttning å staten. Inom en sådan verksamhetsgren av rent statlig natur som rättsvården synes det ock vara förenat med vissa praktiska olägenheter att hava själva förvaltningen delad mellan staten och kommunala enheter. Med hänsyn till behovet av en rationell samhällsorganisation kan även ifrågasättas, om man endast för en så begränsad uppgift som tingshusbyggandet bör hava särskilda kommunbildningar, utrustade med representativa och verkställande organ.

Den vid tidigare utredningar övervägda lösningen att låta landstingen övertaga tingshusbyggnadsskyldigheten synes vara förenad med lika stora organisatoriska nackdelar som den nuvarande ordningen och skulle innebära, att landstingen ålades en uppgift, som saknade samband med deras övriga verksamhet. En annan tänkbar anordning är att låta ifrågavarande bestyr handhavas av kommunala samfälligheter med bidrag från staten. Detta torde dock vara att göra saken mer invecklad än som med hänsyn till kostnadernas storlek och frågans allmänna betydelse är nödvändigt.

De tingshusbyggnadsskyldiga hava visserligen genom den praxis, som utbildats, kommit att utöva en viss självständig förvaltning, men den självbestämmanderätt, som tillkommit dem, har knappast varit av någon större betydelse. Det torde icke heller hava utvecklats någon starkare samhörighetskänsla inom tingslagsmenigheterna, bl. a. därför att tingslagen genom ändringar i den judiciella indelningen under senare tid ofta ombildats. Ett förstatligande av tingshusbyggnadsskyldigheten synes därför icke innebära en inskränkning av den kommunala självstyrelsen i något betydelsefullt avseende.

Ur tekniska och ekonomiska synpunkter bör staten enligt beredningens mening hava lika goda förutsättningar som tingslagen att handhava ifrågavarande uppgift. Kostnaderna torde icke behöva bli större, om staten träder in i stället för tingslagen. På byggnadernas omfattning och beskaffenhet utövar staten redan nu ett avsevärt inflytande.

Den minskning och utjämning av de kommunala skattebördorna, som skulle uppnås genom tingshusbyggnadsskyldighetens avlyftning från det

kommunala skatteunderlaget, kan visserligen synas ringa men utgör ur beredningens synpunkt ett icke betydelselöst bidrag till en bättre avvägning av de allmänna bördorna. Det bör i detta sammanhang även beaktas, att kostnaderna för byggandet och vården av domstolslokaler på grund av ökade krav på rättsväsendet kunna bliva avsevärt större än för närvarande.

Därest den ovan utvecklade tankegången fullföljes beträffande städer med magistrat, leder detta till att de lokaler, som där motsvara tingshus och häradsfängelse, böra tillhandahållas eller åtminstone bekostas av staten. Vid ett upptagande till omprövning av spörsmålet angående magistratsstädernas lokaler för rättsvård skulle man komma in på ett mycket invecklat komplex av frågor, som böra lösas i ett sammanhang. Även om tingshusbyggnadsskyldigheten i enlighet med beredningens förslag blir överförd å statsverket, torde man följaktligen nödgas låta anstå med motsvarande åtgärd beträffande städer med magistrat i avvaktan å en allmän reglering av dylika städers särskilda skyldigheter och rättigheter.

Utlåtande över kommunalskatteberedningens betänkande i nu ifrågavarande del avgåvos av bl. a. rikets hovrätter, domhavanden i 21 domsagor efter vederbörande tingshusbyggnadsskyldigas hörande ävensom av föreningen Sveriges häradshövdingar. Förslaget om statens övertagande av tingshusbyggnadsskyldigheten avstyrktes av flertalet nämnda myndigheter. Endast fem domhavanden tillstyrkte detsamma. I allmänhet uttalade tingshusbyggnadsskyldiga samma mening som vederbörande domhavande. Ur föreningen Sveriges häradshövdingars avstyrkande utlåtande kan återgivas följande:

Den hittillsvarande, mer än sekelgamla formen för förvaltningen av ifrågavarande angelägenhet är grundad i uppfattningen av häradsrätten som en tingslagsmenighetens egen domstol, vars rättskipning är en angelägenhet, vari den tager del, icke blott genom sina folkvalda representanter, nämndemännen, utan även genom tillhandahållande av tingsställe och tingshus. Liksom domstolen är deras, är även tingsstället och byggnaden därå en menighetens tillhörighet. Berövas tingslagen sin byggnadsskyldighet, bortfaller något av den tingslagsmenighetens samhörighet med rättskipningen, som alltjämt anses vara den viktigaste grunden för vår underdomstol på landet.

Åtskilliga praktiska fördelar förklarades i remissvaren vara förenade med den nuvarande ordningen, varvid särskilt framhölls, att de tingshusbyggnadsskyldiga genom sin organisation med säte å tingsstället eller i dess närhet hade möjlighet att på ett långt mer ändamålsenligt, effektivt och billigt sätt än en statlig myndighet fullgöra hithörande åligganden.

Göta hovrätt sade sig icke ha något att erinra mot att, där sådant befunnes av särskilda skäl påkallat, lättnad i någon form, t. ex. genom statsbidrag eller billiga och långfristiga statslån, lämnades tingslag, för vilket tingshusbyggnadsskyldigheten vore särskilt betungande.

Samtliga hovrätter förordade vidare snar rättslig reglering av tingshusbyggnadsskyldighetens omfattning och organisation.

I proposition nr 49 till 1947 års riksdag med förslag till lag om tingshusbyggnadsskyldigheten i vissa fall anförde departementschefen, statsrådet Zetterberg, bland annat följande:

Kommunalskatteberedningen föreslog, att tingshusbyggnadsskyldigheten skulle övertagas av staten. I föreliggande ärende har svenska stadsförbundet uttalat sig i samma riktning, och en allmän reglering av frågan har förordats av svenska landskommunernas förbund. Jag anser mig icke i detta sammanhang böra gå närmare in på frågan om tingshusbyggnadsskyldigheten i hela dess vidd men vill framhålla, att det ur skatteutjämningsynpunkt är tvivelaktigt om den fördel, som skulle vinnas genom tingshusbyggnadsskyldighetens avskaffande, är av någon större betydelse. Frågan har helt naturligt ett samband med en allmän översyn av den kommunala beskattningen med hänsyn till ojämnheten i skattebördan mellan olika kommuner. För övrigt bör erinras om att tingshusbyggnadsskyldigheten utgör en motsvarighet till städernas — väsentligt mera omfattande — skyldighet att själva svara för rättskipningen därstädes och icke synes böra komma under omprövning utan att jämväl sistnämnda spörsmål för städernas del överväges. Frågan om avskaffande av nämnda skyldighet för städerna är av genomgripande betydelse och har ännu icke på allvar aktualiserats. För egen del är jag böjd för att anse, att den historiskt givna ordningen i detta hänseende har stora fördelar. Av det sagda framgår, att man för närvarande har att räkna med att tingshusbyggnadsskyldigheten alltjämt kommer att bestå såsom ett tingslagsmenighetens besvär. Ur rättskipningens synpunkt förtjänar framhållas, att den omsorg som de lokala organen nedlagt på sina domstolslokaler har för häradsrätterna — jämte nämndemannainstitutionen — inneburit en värdefull förankring hos allmänheten. Uppgiften har också omfattats med stort intresse och i regel fullgjorts på ett förtjänstfullt sätt. De undantag, som må ha förekommit, torde ha haft sin orsak i särskilda förhållanden, som verkat återhållande, såsom aktuella domsagoregleringar och liknande, varjämte på senare tid en viss osäkerhetskänsla rätt inför rättegångsreformen och dess konsekvenser.

I utlåtande nr 16 i anledning av propositionen anförde första lagutskottet i denna fråga för sin del:

Tingshusbyggnadsskyldigheten har endast i ringa omfattning gjorts till föremål för lagstiftning. Av de fåtaliga bestämmelser som finnas äro några dessutom så ålderdomliga, att de icke längre kunna direkt tillämpas. Ehuru bristerna i lagstiftningen i stor utsträckning utfyllts genom praxis, har avsaknaden av en fullständig lagstiftning likväl medfört olägenhet i åtskilliga avseenden.

Utskottet, som anser att den hittillsvarande decentraliseringen av domstolslokalernas förvaltning varit av värde, delar departementschefens uppfattning, att frågan om tingshusbyggnadsskyldigheten icke i detta sammanhang lämpligen bör upptagas i hela sin vidd. Att det finnes ett behov av en lagstiftning i ämnet är emellertid enligt utskottets uppfattning uppenbart, och fråga är om icke detta behov kommer att skärpas i samband med nya rättegångsbalkens ikraftträdande, då i viss mån ökade krav komma att ställas på domstolslokalernas beskaffenhet. Utskottet finner det därför angeläget, att Kungl. Maj:t överväger möjligheterna att vid lämplig tidpunkt få till stånd en mera fullständig lagstiftning på detta område.

Beträffande frågan om städernas rättigheter och skyldigheter i förhållande till staten har chefen för justitiedepartementet i propositionen nr 1 till *innevarande riksdag* under andra huvudtiteln (punkten 25) anført, att detta spörsmål komme att så snart omständigheterna det medgäve tagas upp inom finansdepartementet.

Utskottet.

Tingshusbyggnadsskyldigheten är att anse som ett allmänt besvär, vilket åvilar tingslagets menighet. Frågan om statens övertagande av denna kommunala påлага har varit föremål för övervägande vid olika tillfällen.

Som skäl för överförande å staten av tingshusbyggnadsskyldigheten har i främsta rummet anförts, att rättskipningen såsom en statlig angelägenhet bör i sin helhet bekostas av statsverket. Ur skatteutjämnings synpunkt har det ansetts otillfredsställande, att skattesatsen vid uttagande av tingshusmedlen kan avsevärt skifta från tingslag till tingslag och att besväret sålunda kan drabba de kommunala enheterna olika. I motionen pekas vidare på det förhållandet, att skatten ofta utgår med ojämnt öretal, vilket försvårar utdebiteringen.

I allmänhet ha de, som haft att företräda rättsvårdens intresse, uttalat sig för tingshusbyggnadsskyldighetens bibehållande som en kommunal uppgift. Därvid har framhållits, att rättskipningens folkliga förankring skulle avsevärt försvagas, om tingslagsmenighetens byggnadsskyldighet borttoges. Som en avsevärd fördel av den nuvarande ordningen betraktas även den omständigheten, att byggnaderna förvaltas av lokala tingshusstyrelser i stället för av ett centralt verk.

Vid fjolårets riksdag uttalade utskottet i utlåtande nr 16 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tingshusbyggnadsskyldigheten i vissa fall som sin mening, att den hittillsvarande decentraliseringen av domstolslokalernas förvaltning varit av värde. Utskottet hyser alltjämt samma uppfattning. Önskemålet om decentralisering torde bäst tillgodoses genom att tingshusbyggnadsskyldigheten bibehålles som en kommunal angelägenhet. Utskottet ledes vid detta ställningstagande även av en strävan att undvika alla åtgärder, som innebära ett försvagande av allmänhetens anknytning till rättskipningen.

Frågan bör enligt utskottets mening ses främst ur rättsvårdens synpunkt. Ur kommunal skatteutjämnings synpunkt kan tingshusbyggnadsskyldigheten understundom komma att kännas tyngande för tingslag med svagare skatteunderlag. Under 1946 hade endast 9 tingslag av sammanlagt 179 en utdebitering, som översteg 20 öre per skattekrona. Antalet tingslag med relativt hög skattesats kan dock komma att stiga, då de ökade krav, som på grund av rättegångsreformen ställas på häradsrätternas lokaler, aktualiseras. Utskottet vill på denna punkt erinra om att under det tidigare utredningsarbetet vid olika tillfällen pekats på möjligheten att bringa dylika tingslag en viss lättnad genom att statsbidrag i någon form ställes till förfogande.

Tingshusbyggnadsskyldigheten är en motsvarighet till magistratsstädernas mera omfattande förpliktelser beträffande rättsvården. Staten torde knappast kunna övertaga tingslagens byggnadsskyldighet, utan att samtidigt frågan om dessa städers åligganden i ifrågavarande avseende omprövas.

På nu anförda grunder kan utskottet icke tillstyrka det i motionen II: 207 framställda kravet på statens övertagande av tingshusbyggnadsskyldigheten.

I motionen II: 63 påtalas bristen på stadganden rörande de former, vari de tingshusbyggnadsskyldiga skola handlägga sina angelägenheter. Utskottet kan instämma i de allmänna synpunkter, som motionärerna anföra i denna del. Redan i sitt förutnämnda utlåtande nr 16 till 1947 års riksdag underströk nämligen utskottet behovet av en lagstiftning i detta ämne. I utlåtandet, som åberopades av riksdagen i dess skrivelse nr 95 till Konungen, framhöll utskottet angelägenheten av att möjligheterna övertogs att vid lämplig tidpunkt få till stånd en mera fullständig lagstiftning på området. Då riksdagen så nyligen bragt sin uppfattning i saken till Kungl. Maj:ts kännedom och utskottet förutsätter, att frågan upptages till behandling så snart sig göra låter, finner utskottet icke erforderligt, att riksdagen nu gör framställning i ärendet till Kungl. Maj:t.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande två motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 februari 1948.

På första lagutskottets vägnar:

AXEL LINDQVIST.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Schlyter*, Ahlkvist, Lodenius, Lindblom*, Ekströmer, Löthner, Lindgren* och John Wiktor Jonsson;

från andra kammaren: herrar Lindqvist, Rylander, Gezelius, Hedlund i Östersund, Werner, Olsson i Mellerud, fru Gustafson och herr Lundgren.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

- 1) av herr *Werner*; samt
 - 2) av herr *John Wiktor Jonsson*.
-